Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
MACIEJA SZPUNARA
od 4. lipnja 2019.[1]

Predmet C-18/18

Eva Glawischnig-Piesczek
protiv
Facebook Ireland Limited

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Slobodno pružanje usluga – Direktiva 2000/31/EZ – Usluge informacijskog društva – Odgovornost posrednih davatelja usluga – Obveza davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju internetskih stranica (Facebook) da izbriše protuzakonite informacije – Doseg”

I. Uvod

1. *Na internetu se ne piše olovkom nego tintom*, navodi lik iz američkog filma koji je izašao 2010. Pritom upućujem, i to ne slučajno, na film *The Social Network*.

2. Naime, okosnica ovog predmeta jest pitanje može li se od davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju koji upravlja internetskom platformom društvene mreže zahtijevati da ukloni, metaforičkim brisačem tinte, određene sadržaje koje su objavili korisnici te platforme.

3. Konkretnije, sud koji je uputio zahtjev svojim prethodnim pitanjima traži od Suda da pojasni osobni i materijalni doseg obveza koje se mogu uvesti za davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju a da to ne dovede do uvođenja opće obveze praćenja koja je zabranjena na temelju članka 15. stavka 1. Direktive 2000/31/EZ[2]. Sud koji je uputio zahtjev također traži od Suda da odluči o tome može li se davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju, u okviru naloga koji je izdao sud države članice, obvezati da ukloni određene sadržaje ne samo za korisnike interneta te države članice, nego na svjetskoj razini.

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

4. Članci 14. i 15. Direktive 2000/31 nalaze se u odjeljku 4., naslovljenom „Odgovornost posrednih davatelja usluga”, poglavlja II. te direktive.

1 Izvorni jezik: francuski

2 Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebno elektroničke trgovine (Direktiva o elektroničkoj trgovini) (SL 2000., L 178, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 39., str. 58.)

5. Člankom 14. stavcima 1. i 3. Direktive 2000/31, naslovljenim „Smještaj informacija na poslužitelju (‚hosting')", određuje se:

„1. Kad se pružena usluga informacijskog društva sastoji od pohrane informacija dobivenih od primatelja usluge, države članice moraju osigurati da davatelj usluge nije odgovoran za informacije pohranjene na zahtjev primatelja usluge, pod uvjetom:

(a) da davatelj nema stvarnog znanja o protuzakonitoj aktivnosti ili informaciji i, u pogledu zahtjeva za naknadu štete, ne zna za činjenice ili okolnosti iz kojih bi bila vidljiva protuzakonita aktivnost ili informacija;

ili

(b) da davatelj, odmah po dobivanju takvog saznanja ili spoznaje žurno djeluje kako bi uklonio te informacije ili onemogućio pristup informacijama.

[…]

3. Ovaj članak ne utječe na mogućnost da sud ili upravno tijelo, u skladu s pravnim sustavom države članice, od davatelja usluge zahtijeva okončanje ili sprečavanje prekršaja i ne utječe na mogućnost da država članica utvrdi postupke kojima se uređuje uklanjanje ili onemogućavanje pristupa informacijama."

6. Člankom 15. stavkom 1. Direktive 2000/31, naslovljenim „Nepostojanje obveze praćenja", određuje se:

„Države članice ne mogu uvesti opću obvezu za davatelje usluga da pri pružanju usluga iz članaka 12., 13., i 14. prate informacije koje prenose ili pohranjuju niti opću obvezu da aktivno traže činjenice ili okolnosti koje bi ukazivale na protuzakonite aktivnosti."

B. Austrijsko pravo

7. U skladu s člankom 18. stavkom 1. E-Commerce-Gesetza (Zakon o elektroničkoj trgovini), kojim je austrijski zakonodavac prenio Direktivu 2000/31, davatelji usluga smještaja informacija na poslužitelju nemaju opću obvezu praćenja informacija koje pohranjuju, prenose ili čine dostupnima ni obvezu da sami traže činjenice ili okolnosti koje bi ukazivale na protuzakonite aktivnosti.

8. U skladu s člankom 1330. stavkom 1. Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (Opći građanski zakonik, u daljnjem tekstu: ABGB) onaj kome je uslijed povrede časti uzrokovana stvarna šteta ili mu je izmakla korist, ima pravo zahtijevati naknadu. Na temelju stavka 2. tog članka, isto vrijedi kada osoba iznese činjenice koje negativno utječu na ugled, materijalnu situaciju i buduće prilike treće strane, a za čiju netočnost zna ili je trebala znati. U tom se slučaju može zahtijevati javno opovrgavanje i njegova objava.

9. U skladu s člankom 78. stavkom 1. Urheberrechtsgesetza (Zakon o autorskom pravu, u daljnjem tekstu: UrhG), fotografije osoba ne smiju se javno izlagati niti ih se smije širiti na drugi način na koji bi postale dostupne javnosti, ako bi time bili povrijeđeni zakoniti interesi osobe na fotografiji ili, u slučaju da je ona preminula, bliskog srodnika ako nije odobrila ili naložila objavu.

III. Činjenice glavnog postupka

10. Eva Glawischnig-Piescze bila je zastupnica u Nationalratu (Nacionalno vijeće, Austrija), predsjednica parlamentarne skupine *die Grünen* („Zeleni") i savezna glasnogovornica te stranke.

11. Facebook Ireland Limited, društvo registrirano u Irskoj sa sjedištem u Dublinu, jest društvo kći američkog društva Facebook Inc. Facebook Ireland upravlja internetskom platformom društvene mreže za korisnike koji se nalaze izvan Sjedinjenih Američkih Država, dostupnom na adresi www.facebook.com. Ta platforma omogućuje korisnicima da izrade profilne stranice i objavljuju komentare.

12. Korisnik navedene platforme objavio je 3. travnja 2016., na svojoj osobnoj stranici, članak iz austrijskog internetskog novinskog časopisa *oe24.at*, naslovljen „Zeleni: treba zadržati minimalni dohodak za izbjeglice". Ta je objava imala za posljedicu stvaranje „minijature" izvorne stranice koja je sadržavala naslov i kratki sažetak tog članka, kao i tužiteljičinu fotografiju. Taj je korisnik usto objavio, u pogledu tog članka, ponižavajući popratni komentar o tužiteljici u kojem joj je prigovorio da je „bijedna izdajica naroda", „korumpirana glupača" i članica „fašističke stranke". Sadržajima koje je taj korisnik objavio mogao je pristupiti svaki korisnik predmetne platforme.

13. Dopisom od 7. srpnja 2016. tužiteljica je, među ostalim, zatražila od društva Facebook Ireland da izbriše taj komentar.

14. Budući da Facebook Ireland nije uklonio predmetni komentar, tužiteljica je podnijela tužbu Handelsgerichtu Wien (Trgovački sud u Beču, Austrija) i zatražila od tog suda da donese privremenu mjeru kojom se društvu Facebook Ireland nalaže da prestane objavljivati i/ili širiti fotografije koje prikazuju tužiteljicu ako se u popratnom tekstu šire tvrdnje koje su istovjetne i/ili „istovrsne" tome da je tužiteljica „bijedna izdajica naroda" i/ili „korumpirana glupača" i/ili članica „fašističke stranke".

15. Handelsgericht Wien (Trgovački sud u Beču) donio je 7. prosinca 2016. zatraženu privremenu mjeru.

16. Nadalje, Facebook Ireland onemogućio je pristup izvorno objavljenom sadržaju u Austriji.

17. Oberlandesgericht Wien (Visoki zemaljski sud u Beču, Austrija) u žalbenom je postupku potvrdio mjeru donesenu u prvom stupnju u pogledu istovjetnih tvrdnji. Time taj sud nije prihvatio zahtjev društva Facebook Ireland za ograničenje privremene mjere na Republiku Austriju. Suprotno tomu, navedeni sud odlučio je da se obveza prestanka širenja istovrsnih tvrdnji odnosi isključivo na tvrdnje s kojima su društvo Facebook Ireland upoznali tužiteljica u glavnom postupku, treća strana ili za koje je to društvo saznalo na drugi način.

18. Prvostupanjski i drugostupanjski sud temeljili su svoje odluke na članku 78. UrhG-a i članku 1330. ABGB-a, pri čemu su smatrali, među ostalim, da objavljeni komentar sadržava izjave koje pretjerano štete časti tužiteljice i pripisuju joj kažnjivo ponašanje a da u tom pogledu nije ponuđen nikakav dokaz. K tomu, prema mišljenju tih sudova, bilo kakvo pozivanje na pravo na slobodu izražavanja nedopušteno je i u odnosu na političara ako ne postoji veza s političkom raspravom odnosno raspravom u općem interesu.

19. Obje stranke glavnog postupka podnijele su žalbe Oberster Gerichtshofu (Vrhovni sud, Austrija) koji je smatrao da su predmetne izjave usmjerene na to da povrijede čast tužiteljice, uvrijede je i oklevetaju.

20. Od suda koji je uputio zahtjev traži se da odluči o pitanju može li se nalog za prestanak povrede, koji je izdan protiv davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju, koji upravlja društvenom mrežom s velikim brojem korisnika, proširiti na svjetskoj razini i na istovjetne i/ili istovrsne izjave za koje nije znao.

21. U tom pogledu Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) navodi da, prema njegovoj sudskoj praksi, takvu obvezu treba smatrati proporcionalnom kad je davatelj usluga već saznao za barem jednu povredu interesa dotične osobe koju je počinio primatelj usluge i da je time dokazan rizik da će se počiniti druge povrede.

IV. Prethodna pitanja i postupak pred Sudom

22. U tim je okolnostima Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) odlukom od 25. listopada 2017., koju je Sud zaprimio 10. siječnja 2018., odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Protivi li se članku 15. stavku 1. Direktive [2000/31] općenito jedna od dalje navedenih obveza davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju, koji nije neodložno uklonio protuzakonite informacije, i to ne samo obveza da ukloni tu protuzakonitu informaciju u smislu članka 14. stavka 1. točke (a) [te] direktive, već i druge istovjetne informacije:

   (a) na svjetskoj razini?

   (b) u odnosnoj državi članici?

   (c) odnosnog korisnika na svjetskoj razini?

   (d) odnosnog korisnika u odnosnoj državi članici?

2. U slučaju negativnog odgovora na prvo pitanje: vrijedi li to i za istovrsne informacije?

3. Vrijedi li to i za istovrsne informacije čim je operater saznao za tu okolnost?”

23. Pisana očitovanja podnijeli su tužitelj, Facebook Ireland, austrijska, latvijska portugalska i finska vlada te Europska komisija. Iste zainteresirane osobe, osim portugalske vlade, bile su zastupane na raspravi održanoj 13. veljače 2019.

V. Analiza

A. Prvo i drugo prethodno pitanje

24. Svojim prvim i drugim pitanjem, koja treba ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev traži od Suda da utvrdi materijalni i osobni doseg obveze praćenja koja se u okviru naloga može uvesti za davatelja usluge informacijskog društva koja se sastoji od pohrane informacija dobivenih od primatelja te usluge (davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju) a da to ne dovede do uvođenja opće obveze praćenja koja je zabranjena člankom 15. stavkom 1. Direktive 2000/31.

25. Točno je da se ta prva dva pitanja zapravo odnose na uklanjanje informacija koje se šire na internetskoj platformi društvene mreže, a ne na nadzor ili filtriranje potonjih informacija. Valja ipak napomenuti da su platforme društvene mreže mediji čiji sadržaj prije svega stvaraju njihovi korisnici, a ne njihova matična društva i direktori. Štoviše, taj se sadržaj, koji je u međuvremenu preuziman i izmijenjen, stalno razmjenjuje među korisnicima.

26. Davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju, kako bi mogao ukloniti informaciju koja se širi na takvoj platformi ili onemogućiti pristup toj informaciji, neovisno o tome tko je autor te informacije i kakav je njezin sadržaj, treba prethodno pronaći tu informaciju među onima koje su pohranjene na poslužiteljima. Kako bi to učinio, treba nekako pratiti ili filtrirati te informacije. Međutim, u skladu s člankom 15. stavkom 1. Direktive 2000/31, na koji se odnose prethodna pitanja, država članica ne može uvesti opću obvezu praćenja za davatelja usluge smještaja informacija na poslužitelju. Svime time podrazumijeva se da u dvama prvim pitanjima sud koji je uputio zahtjev u biti pita o osobnom i materijalnom dosegu takve obveze, koji je u skladu sa zahtjevima utvrđenim Direktivom 2000/31.

27. U prvom pitanju, sud koji je uputio zahtjev također traži od Suda da pojasni može li se davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju obvezati da na svjetskoj razini ukloni informacije koje se šire na platformi društvene mreže.

28. Kako bih odgovorio na ta dva pitanja, ispitat ću, kao prvo, s jedne strane, sustav Direktive 2000/31 koji je primjenjiv na društvo Facebook Ireland kao davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju i, s druge strane, posljedice njegove kvalifikacije kao davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju u pogledu naloga upućenih tom davatelju usluga. Kao drugo, analizirat ću zahtjeve utvrđene pravom Unije u pogledu materijalnog i osobnog dosega obveze praćenja koja se može uvesti za davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju u okviru naloga a da to ne dovede do uvođenja opće obveze praćenja. Naposljetku, kao treće, razmotrit ću pitanje o teritorijalnom dosegu obveze uklanjanja.

1. Nalozi upućeni davateljima usluga smještaja informacija na poslužitelju s obzirom na Direktivu 2000/31

29. Valja podsjetiti da, kako bi pohrana koju provodi davatelj usluga informacijskog društva bila obuhvaćena člankom 14. Direktive 2000/31, ponašanje tog davatelja usluga treba ograničiti na ponašanje „posrednog davatelja usluga" u skladu s namjerom zakonodavca u okviru odjeljka 4. te direktive. K tomu, u skladu s uvodnom izjavom 42. navedene direktive, njegovo ponašanje isključivo je tehničke, automatske i pasivne prirode, što podrazumijeva da nije upoznat s podacima koje pohranjuje ili nema kontrolu nad njima i da njegova uloga stoga treba biti neutralna [3].

30. Sud je već imao priliku pojasniti da je upravitelj platforme društvene mreže koji na svojim poslužiteljima pohranjuje informacije dobivene od korisnika te platforme, a koje se odnose na njihov profil, davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju u smislu članka 14. Direktive 2000/31 [4]. Neovisno o dvojbama koje mogu postojati u tom pogledu, iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da je za sud koji je uputio zahtjev nesporno da je društvo Facebook Ireland davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju čije je ponašanje ograničeno na ponašanje posrednog davatelja usluga.

31. Na temelju Direktive 2000/31, davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju čije je ponašanje ograničeno na ponašanje posrednog davatelja usluga ima pravo na relativni imunitet u pogledu odgovornosti za informacije koje pohranjuje. Naime, imunitet se odobrava samo ako davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju nije imao saznanje da su pohranjene informacije ili aktivnost koja se obavlja s pomoću tih informacija nezakoniti te pod uvjetom da, nakon upozorenja u pogledu te nezakonitosti, žurno djeluje kako bi uklonio te informacije ili im onemogućio pristup. Suprotno tomu,

3 Vidjeti osobito presudu od 23. ožujka 2010., Google France i Google (C-236/08 do C-238/08, EU:C:2010:159, t. 112. i 113.).

4 Vidjeti presudu od 16. veljače 2012., SABAM (C-360/10, EU:C:2012:85, t. 27.).

ako taj davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju ne ispuni te uvjete, odnosno ako je imao saznanja o nezakonitosti pohranjenih informacija, ali nije djelovao kako bi ih uklonio ili onemogućio im pristup, Direktiva 2000/31 ne protivi se tomu da ga se može smatrati neizravno odgovornim za te informacije [5].

32. Osim toga, iz članka 14. stavka 3. Direktive 2000/31 proizlazi da imunitet odobren posrednom davatelju usluga nije prepreka tomu da sud ili upravno tijelo, u skladu s pravnim sustavom države članice, od tog davatelja usluge zahtijeva okončanje ili sprečavanje prekršaja. Iz te odredbe proizlazi da posredni davatelj usluga može biti adresat nalogâ, čak i ako, u skladu s uvjetima navedenim u članku 14. stavku 1. te direktive, taj davatelj usluga nije sam odgovoran za informacije pohranjene na njegovim poslužiteljima [6].

33. Uvjeti i posebna pravila za takve sudske naloge koji se odnose na posredne davatelje usluga potpadaju pod nacionalno pravo [7]. Pravila koja utvrđuju države članice ipak moraju poštovati zahtjeve utvrđene pravom Unije, osobito Direktivom 2000/31.

34. Svime time odražava se volja zakonodavca Unije da, na temelju te direktive, odvagne različite interese davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju čije je ponašanje ograničeno na ponašanje posrednog davatelja usluga, korisnika njihovih usluga, kao i osoba koje su oštećene svakom povredom koja je počinjena tijekom korištenja tih usluga. Nadalje, prilikom provedbe mjera za prenošenje Direktive 2000/31, na državama članicama je ne samo da poštuju zahtjeve postavljene tom direktivom, nego i da skrbe da se ne temelje na tumačenju koje bi bilo u sukobu s predmetnim temeljnim pravima ili drugim općim načelima prava Unije, kao što je načelo proporcionalnosti [8].

2. Zahtjevi utvrđeni u pogledu osobnog i materijalnog dosega obveze praćenja

a) Zabrana opće obveze praćenja

35. Valja napomenuti da se člankom 15. stavkom 1. Direktive 2000/31/EZ državama članicama zabranjuje da uvedu, osobito za davatelje usluga čija se djelatnost sastoji od pohrane informacija, opću obvezu da prate informacije koje pohranjuju niti opću obvezu da aktivno traže činjenice ili okolnosti koje bi ukazivale na protuzakonite aktivnosti. Osim toga, iz sudske prakse proizlazi da se toj odredbi, među ostalim, protivi to da se davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju čije je ponašanje ograničeno na ponašanje posrednog davatelja usluga obveže na praćenje svih [9] ili gotovo svih [10] podataka svih korisnika njegove usluge kako bi se spriječila svaka buduća povreda.

5 Vidjeti članak 14. Direktive 2000/31. Vidjeti i moje mišljenje u predmetu Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:99, t. 67. i 68.).

6 Vidjeti presudu od 7. kolovoza 2018., SNB-REACT (C-521/17, EU:C:2018:639, t. 51.). Vidjeti u tom smislu i Lodder, A. R., Polter, P., „ISP blocking and filtering: on the shallow justifications in case law regarding effectiveness of measures", *European Journal of Law and Technology*, 2017., sv. 8., br.°2, str. 5.

7 Vidjeti moje mišljenje u predmetu Mc Fadden (C-484/14, EU:C:2016:170). Vidjeti također Husovec, M., *Injunctions Against Intermediaires in the European Union. Accountable But Not Liable*?, Cambridge University Press, Cambridge, 2017., str. 57. i 58.

8 Vidjeti u tom smislu, što se tiče poštovanja temeljnih prava i načela proporcionalnosti, presudu od 29. siječnja 2008., Promusicae (C-275/06, EU:C:2008:54, t. 68.).

9 Vidjeti presude od 12. srpnja 2011., L'Oréal i dr. (C-324/09, EU:C:2011:474, t. 139. i 144.), kao i od 24. studenoga 2011., Scarlet Extended (C-70/10, EU:C:2011:771, t. 36. i 40.).

10 Vidjeti presudu od 16. veljače 2012., SABAM (C-360/10, EU:C:2012:85, t. 37. i 38.).

36. Iako, za razliku od onoga što se predviđa tom odredbom, država članica može, u okviru naloga, uvesti opću obvezu praćenja za davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju, nije isključeno da potonji davatelj usluga može izgubiti svojstvo posrednog davatelja usluga kao i imunitet koji je s njime povezan. Naime, uloga davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju koji provodi opće praćenje više ne bi bila neutralna. Djelatnost tog davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju ne bi sačuvala svoju tehničku, automatsku i pasivnu prirodu, što podrazumijeva da je navedeni davatelj usluga bio upoznat s pohranjenim informacijama i imao kontrolu nad njima.

37. K tomu, čak i ako takav rizik nije postojao, davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju koji provodi opće praćenje može se, u načelu, smatrati odgovornim za svaku protuzakonitu aktivnost ili informaciju a da se pritom stvarno ne ispune uvjeti navedeni u članku 14. stavku 1. točkama (a) i (b) te direktive.

38. Točno je da se člankom 14. stavkom 1. točkom (a) Direktive 2000/31 odgovornost posrednog davatelja usluga uvjetuje time da ima stvarno znanje o protuzakonitoj aktivnosti ili informaciji. Međutim, s obzirom na opću obvezu praćenja, može se smatrati da je taj posredni davatelj usluga automatski obaviješten o protuzakonitoj prirodi svake aktivnosti ili informacije i da treba ukloniti te informacije ili im onemogućiti pristup a da pritom ne preuzme protuzakoniti sadržaj [11]. Slijedom toga, logika imuniteta u pogledu odgovornosti za informacije koje je pohranio posredni davatelj usluga sustavno bi se izmijenila, što bi povrijedilo koristan učinak članka 14. stavka 1. Direktive 2000/31.

39. Ukratko, uloga davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju koji provodi takvo opće praćenje više ne bi bila neutralna jer aktivnost tog davatelja usluga ne bi sačuvala svoju tehničku, automatsku i pasivnu prirodu, što podrazumijeva da je navedeni davatelj usluga bio upoznat s pohranjenim informacijama i imao kontrolu nad njima. Slijedom toga, provedba opće obveze praćenja, koja je za davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju uvedena u okviru odobrenog naloga, može *a priori*, na temelju članka 14. stavka 3. Direktive 2000/31, dovesti do neprimjenjivosti članka 14. te direktive u pogledu tog davatelja usluga.

40. Stoga iz zajedničkog tumačenja članka 14. stavka 3. i članka 15. stavka 1. Direktive 2000/31 zaključujem da obveza koja je za posrednog davatelja usluga uvedena u okviru naloga ne može dovesti do toga da, u odnosu na sve ili gotove sve pohranjene informacije, uloga tog posrednog davatelja usluga više nije neutralna u smislu opisanom u prethodnoj točki.

b) Obveza praćenja u pojedinom slučaju

41. Kao što se to navodi u uvodnoj izjavi 47. Direktive 2000/31, zabrana uvođenja općih obveza, predviđena u članku 15. stavku 1. te direktive, ne odnosi se na obveze praćenja *u pojedinom slučaju*. Naime, iz teksta članka 14. stavka 3. Direktive 2000/31 proizlazi da se davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju može obvezati *da spriječi* prekršaj, što logično podrazumijeva, kao što to tvrdi Komisija, određeni oblik praćenja u budućnosti a da se pritom to praćenje ne pretvori u opću obvezu praćenja [12]. Člankom 18. te direktive zahtijeva se usto da države članice osiguravaju da mogućnosti tužbe koje su raspoložive na temelju njihova nacionalnog prava u pogledu djelatnosti pružanja usluga informacijskog društva omogućavaju brzo usvajanje mjera, među ostalim, *za sprečavanje svakog daljnjeg narušavanja interesa stranaka*.

42. Osim toga, iz presude L'Oréal i dr. [13] proizlazi da se davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju može obvezati da poduzme mjere koje pridonose sprečavanju toga da isti primatelj počini *daljnje* istovrsne *povrede*.

11 Vidjeti u tom smislu mišljenje nezavisnog odvjetnika N. Jääskinena u predmetu L'Oréal i dr. (C-324/09, EU:C:2010:757, t. 143.).

12 Vidjeti u tom smislu i Rosati, E., *Copyright and the Court of Justice of the European Union*, Oxford University Press, Oxford, 2019., str. 158.

13 Presuda od 12. srpnja 2011., C (C-324/09, EU:C:2011:474, t. 144.)

43. U toj presudi Sud nije tumačio isključivo odredbe Direktive 2000/31, nego i odredbe Direktive 2004/48/EZ[14]. Međutim, Sud je time definirao obvezu praćenja u skladu sa zahtjevima utvrđenim tim direktivama, za razliku od zabranjene obveze iz članka 15. stavka 1. Direktive 2000/31, odnosno obveze *aktivnog praćenja svih ili gotovo svih* podataka kako bi se spriječila svaka buduća povreda[15]. Neovisno o posebnom kontekstu presude L'Oréal i dr.[16] i upućivanjima na Direktivu 2004/48, razmatranja iz te presude, koja se odnose na obveze davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju koje su u skladu s pravom Unije, ovisno o tome jesu li opća, višestruka su i stoga se, prema mojem mišljenju, mogu primijeniti u ovom slučaju.

44. Slijedom toga, kako bi se spriječila svaka buduća povreda, davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju može se u okviru naloga obvezati da ukloni protuzakonite informacije koje se još nisu širile u trenutku donošenja tog naloga a da ga se pritom ne obavijesti o širenju tih informacija, ponovno i zasebno u odnosu na prvotni zahtjev za uklanjanje.

45. Međutim, kako ne bi došlo do uvođenja opće obveze, obveza praćenja treba, kao što se čini da proizlazi iz presude L'Oréal i dr.[17], ispuniti dodatne zahtjeve, odnosno odnositi se na *istovrsne* povrede koje počini *isti primatelj istih prava*, u ovom slučaju, prava žiga.

46. Stoga iz toga zaključujem da aktivno praćenje nije proturječno Direktivi 2000/31, za razliku od aktivnog praćenja čiji cilj nije usmjeren na povredu u pojedinom slučaju.

47. Slično tomu, u svojem mišljenju u predmetu Mc Fadden[18], koje se odnosi na davatelja usluga pristupa komunikacijskoj mreži u smislu članka 12. Direktive 2000/31, oslanjajući se na pripremne akte Direktive 2000/31, naveo sam da, kako bi se za obvezu moglo smatrati da je primjenjiva *na pojedinačan slučaj*, treba osobito biti ograničena na *predmet* i *duljinu* praćenja.

48. Čini mi se da su ti opći zahtjevi koji su apstraktno predočeni primjenjivi u okolnostima kao što su one u glavnom predmetu, unatoč činjenici da se, prilikom primjene po analogiji razmatranja u pogledu obveze praćenja, koja se odnose na davatelja usluga pristupa komunikacijskoj mreži kao što je internet, na davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju kao što je Facebook Ireland, uloge tih posrednih davatelja usluga razlikuju. Na primjer, ako se uzme u obzir davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju kao što je Facebook Ireland, čini se da sadržaji njegove platforme čine ukupne pohranjene podatke, dok za davatelja usluga pristupa internetu ti sadržaji čine samo vrlo mali dio isključivo prenesenih podataka. Suprotno tomu, priroda i intenzitet sudjelovanja takvog davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju u obradi digitalnog sadržaja znatno se razlikuju od prirode i intenziteta sudjelovanja davatelja usluga pristupa internetu. Kao što to napominje Komisija, davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju u boljem je položaju od davatelja usluga pristupa da poduzme mjere za traženje i uklanjanje protuzakonitih informacija.

14 Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o provedbi prava intelektualnog vlasništva (SL 2004., L 157, str. 45.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 2., str. 74.)

15 Presuda od 12. srpnja 2011., L'Oréal i dr. (C-324/09, EU:C:2011:474, t. 139. i 144.)

16 Presuda od 12. srpnja 2011. (C-324/09, EU:C:2011:474)

17 Presuda od 12. srpnja 2011., L'Oréal i dr. (C-324/09, EU:C:2011:474, t. 141. i 144.)

18 C-484/14, EU:C:2016:170, t. 132.

49. Osim toga, zahtjev koji se odnosi na vremensko ograničenje obveze praćenja naveden je u nekoliko presuda Suda [19]. Iako iz sudske prakse proizlazi da se vremensko ograničenje obveze utvrđene u okviru naloga zapravo odnosi na problematiku općih načela prava Unije [20], smatram da se trajna obveza praćenja teško može uskladiti s konceptom obveze primjenjive u pojedinom slučaju u smislu uvodne izjave 47. Direktive 2000/31.

50. Stoga usmjerenost obveze praćenja treba predvidjeti uzimajući u obzir duljinu tog praćenja kao i pojašnjenja koja se odnose na prirodu dotičnih povreda, njihova počinitelja i njihov predmet. Svi su ti elementi međusobno ovisni i povezani. Valja ih stoga općenito procijeniti kako bi se odgovorilo na pitanje poštuje li se nalogom zabrana predviđena u članku 15. stavku 1. Direktive 2000/31.

c) Međuzaključci

51. Da iznesem sažetak tog dijela svoje analize, kao prvo, iz zajedničkog tumačenja članka 14. stavka 3. i članka 15. stavka 1. Direktive 2000/31 proizlazi da obveza koja je za posrednog davatelja usluga uvedena u okviru naloga ne može dovesti do toga da, u odnosu na sve ili gotove sve pohranjene informacije, uloga tog posrednog davatelja usluga više nije tehničke, automatske i pasivne prirode, što bi podrazumijevalo da je dotični davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju upoznat s pohranjenim informacijama i ima kontrolu nad njima [21].

52. Kao drugo, aktivno praćenje nije proturječno Direktivi 2000/31, za razliku od aktivnog praćenja čiji cilj nije usmjeren na povredu u pojedinom slučaju [22].

53. Kao treće, usmjerenost obveze praćenja treba predvidjeti uzimajući u obzir duljinu tog praćenja kao i pojašnjenja koja se odnose na prirodu predmetnih povreda, njihova počinitelja i njihov predmet [23].

54. Osobni i materijalni doseg obveze praćenja davatelja usluga koji upravlja platformom društvene mreže valja razmotriti uzimajući u obzir ta razmatranja. Ona su, u ovom slučaju, ograničena na traženje i pronalaženje, među pohranjenim sadržajima, istovjetnih informacija kao što je ona koju je sud pred kojim je pokrenut postupak kvalificirao kao protuzakonitu, kao i na traženje informacija koje su istovrsne potonjim informacijama.

d) Primjena na ovaj predmet

1) Istovjetne informacije kao što je ona koja je kvalificirana kao protuzakonita

55. Izuzev društva Facebook Ireland, sve zainteresirane osobe tvrde da treba biti moguće naložiti davatelju usluga smještaja informacija na poslužitelju da ukloni ili blokira pristup istovjetnim izjavama kao što je ona koja je kvalificirana kao protuzakonita, koje je objavio isti korisnik. Tužiteljica, austrijska i latvijska vlada te Komisija u biti smatraju da isto vrijedi u pogledu izjava koje su objavili drugi korisnici.

19 Konkretnije, Sud je u presudi od 12. srpnja 2011., L'Oréal i dr. (C-324/09, EU:C:2011:474, t. 140.) naveo da nalog čiji je cilj sprečavanje mogućih povreda žigova u okviru usluge informacijskog društva, odnosno internetskog tržišnog mjesta, ne može imati za cilj ili posljedicu uvođenje opće i *trajne* zabrane stavljanja u prodaju proizvoda tih žigova. Slično tomu, Sud je u presudi od 16. veljače 2012., SABAM (C-360/10, EU:C:2012:85, t. 45.) utvrdio da se pravu Unije osobito protivi to da je obveza praćenja, utvrđena u okviru naloga upućenog davatelju usluga, *vremenski neograničena*.

20 Isti pristup zagovarao je nezavisni odvjetnik N. Jääskinen u svojem mišljenju u predmetu L'Oréal i dr. (C-324/09, EU:C:2010:757, t. 181.), na kojem su se, prema mojem mišljenju, uvelike temeljili predmetni ulomci presude koju je Sud donio u tom predmetu.

21 Vidjeti točku 39. ovog mišljenja.

22 Vidjeti točku 46. ovog mišljenja.

23 Vidjeti točku 50. ovog mišljenja.

56. Iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da je drugostupanjski sud smatrao da se upućivanje na „istovjetne informacije” odnosi na objave fotografija tužiteljice s *istim popratnim tekstom*. Slično tomu, sud koji je uputio zahtjev objašnjava da se njegove dvojbe osobito odnose na to može li se nalog koji je izdan protiv društva Facebook Ireland proširiti na *izjave (popratne tekstove) s istovjetnim tekstom* i one s istovrsnim sadržajem. Stoga to upućivanje na „istovjetne informacije” shvaćam na način da sud koji je uputio zahtjev upućuje na ručno i točno reproduciranje informacije koju je kvalificirao kao protuzakonitu i, kao što to navodi austrijska vlada, automatska reproduciranja koja se izvršavaju zahvaljujući funkciji „podijeli”.

57. U tom pogledu smatram da se davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju koji upravlja platformom društvene mreže može obvezati, kako bi se izvršio nalog koji je izdao sud države članice, da potraži i pronađe sve istovjetne informacije kao što je ona koju je taj sud kvalificirao kao protuzakonitu.

58. Naime, kao što to proizlazi iz moje analize, davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju može se obvezati da spriječi da isti primatelj usluge informacijskog društva počini bilo kakvu daljnju istovrsnu povredu [24]. U takvom je slučaju riječ o konkretno utvrđenoj povredi u pojedinom slučaju, tako da obveza da se među informacijama samo jednog korisnika pronađu istovjetne informacije kao što je ona koja je kvalificirana kao protuzakonita, nije opća obveza praćenja.

59. Prema mojem mišljenju, isto vrijedi u pogledu istovjetnih informacija kao što je ona koja je kvalificirana kao protuzakonita, koje su proširili drugi korisnici. Svjestan sam da to rasuđivanje dovodi do toga da osobni doseg obveze praćenja obuhvaća svakog korisnika i stoga sve informacije koje su se širile preko platforme.

60. Međutim, obveza traženja i pronalaženja istovjetnih informacija kao što je ona koju je sud pred kojim je pokrenut postupak kvalificirao kao protuzakonitu i dalje je usmjerena na povredu u pojedinom slučaju. K tomu, u ovom je slučaju riječ o obvezi uvedenoj u okviru privremene mjere koja proizvodi učinke sve do pravomoćnog okončanja postupka. Stoga je takva obveza, koja je uvedena za davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju, po svojoj prirodi, vremenski ograničena.

61. Osim toga, čini mi se da se reproduciranje istog sadržaja koje izvrši bilo koji korisnik platforme društvene mreže u pravilu može otkriti s pomoću informatičkih alata a da se pritom davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju ne obveže da aktivno i ručno filtrira sve informacije koje su se širile na njegovoj platformi.

62. K tomu, uvođenje obveze traženja i pronalaženja svih istovjetnih informacija kao što je ona koja je kvalificirana kao protuzakonita omogućuje da se osigura pravedna ravnoteža između predmetnih temeljnih prava.

63. Najprije, traženje i pronalaženje istovjetnih informacija kao što je ona koju je sud pred kojim je pokrenut postupak kvalificirao kao protuzakonitu ne zahtijeva sofisticirana tehnička sredstva koja mogu predstavljati izvanredne izdatke. Stoga se takvom obvezom pretjerano ne povređuje pravo na slobodu poduzetništva koje ima davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju koji upravlja platformom društvene mreže, kao što je Facebook Ireland, na temelju članka 16. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).

64. Nadalje, s obzirom na mogućnost reproduciranja informacija u internetskom okruženju, traženje i pronalaženje istovjetnih informacija kao što je ona koja je kvalificirana kao protuzakonita nužno je za osiguravanje učinkovite zaštite privatnog života i prava osobnosti.

24 Vidjeti točke 42. i 45. ovog mišljenja.

65. Naposljetku, takvom obvezom poštuje se temeljno pravo korisnikâ interneta na slobodu izražavanja i informiranja, zajamčeno u članku 11. Povelje, s obzirom na to da zaštitu te slobode nije potrebno osigurati na apsolutan način, nego odvagnuti sa zaštitom drugih temeljnih prava. Što se tiče istovjetnih informacija kao što je ona koja je kvalificirana kao protuzakonita, one *a priori* i u pravilu predstavljaju ponavljanja povrede koja je konkretno kvalificirana kao protuzakonita. Na ta ponavljanja treba primijeniti istovjetnu kvalifikaciju, s obzirom na to da se potonja kvalifikacija ipak može izmijeniti ovisno o, među ostalim, kontekstu navodno protuzakonite izjave. Usput, valja istaknuti da treće strane na koje nalozi mogu neizravno utjecati nisu dio postupaka u okviru kojih se ti nalozi izdaju. Upravo iz tog razloga valja osigurati da treće strane imaju mogućnost da pred sudom osporavaju mjere izvršenja koje je donio davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju na temelju naloga [25], uzimajući u obzir da ta mogućnost ne ovisi o činjenici da ga se kvalificira kao stranku glavnog postupka [26].

2) Istovrsne informacije

66. Što se tiče materijalnog dosega obveze praćenja, tužiteljica tvrdi da se davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju može obvezati da ukloni istovrsne izjave kao što je ona koja je kvalificirana kao protuzakonita, koje je objavio isti korisnik. Suprotno tomu, austrijska vlada i Komisija smatraju da mogućnost uvođenja takve obveze ovisi o rezultatu odvagivanja predmetnih interesa. Samo tužiteljica smatra da je moguće da se davatelju usluga smještaja informacija na poslužitelju naloži da ukloni istovrsne izjave kao što je ona koja je kvalificirana kao protuzakonita, koje su objavili drugi korisnici.

67. Upućivanje na „istovrsne informacije" ili informacije „s istovrsnim sadržajem" dovodi do poteškoća u tumačenju jer sud koji je uputio zahtjev ne pojašnjava smisao tih izraza. Međutim, iz zahtjeva za prethodnu odluku može se zaključiti da se upućivanje na informacije „s istovrsnim sadržajem" odnosi na informacije koje *se minimalno razlikuju* od prvotne informacije ili situacije u kojima *poruka u biti ostaje neizmijenjena*. Shvaćam te naznake na način da reproduciranje informacije koja je kvalificirana kao protuzakonita i sadržava pravopisnu pogrešku kao i ona čija su sintaksa ili interpunkcijski znakovi izmijenjeni predstavlja „istovrsnu informaciju". Međutim, nije očito da istovrsnost na koju se odnosi drugo pitanje ne prekoračuje takve slučajeve.

68. Točno je da iz presude L'Oréal i dr. [27] proizlazi da se davatelja usluga informacijskog društva može obvezati da poduzme mjere koje pridonose sprečavanju *daljnjih istovrsnih povreda* istih prava.

69. Međutim, ne treba zanemariti činjenični okvir u kojem se razvila relevantna sudska praksa, odnosno kontekst povreda prava intelektualnog vlasništva. Takve se povrede u pravilu sastoje od širenja istog sadržaja kao što je onaj koji je zaštićen ili barem sadržaja koji je sličan onomu koji je zaštićen, pri čemu moguće izmjene potonjeg sadržaja, koje je ponekad teško provesti, zahtijevaju posebnu intervenciju.

70. Suprotno tomu, nije uobičajeno da se u klevetničkoj objavi preuzimaju isti izrazi kao iz istovrsne objave. To djelomično proizlazi iz individualnog načina izražavanja ideja. K tomu, za razliku od povreda prava intelektualnog vlasništva, u klevetničkim objavama koje su uslijedile nakon prve klevetničke objave zapravo se preuzima činjenica davanja izjava kojima se povređuje čast osobe, a ne oblik prve objave. Zbog toga u području klevete obično upućivanje na istovrsne objave ne može imati istu ulogu kao u području povreda prava intelektualnog vlasništva.

25 Vidjeti po analogiji presudu od 27. ožujka 2014., UPC Telekabel Wien (C-314/12, EU:C:2014:192, t. 57.).

26 Vidjeti po analogiji presude od 25. svibnja 2016., Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, t. 49. i 50.)i od 21. prosinca 2016., Biuro podróży „Partner" (C-119/15, EU:C:2016:987, t. 40.). O problematici načela djelotvorne sudske zaštite u pogledu trećih strana vidjeti i Kalėda, S. L., „The Role of the Principle of Effective Judicial Protection in Relation to Website Blocking Injunctions", *Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law*, 2017., str. 222. i 223.

27 Presuda od 12. srpnja 2011. (C-324/09, EU:C:2011:474)

71. U svakom slučaju, tumačenje upućivanja na „istovrsne informacije” može utjecati na doseg obveze praćenja i ostvarivanje predmetnih temeljnih prava. Sud koji u okviru naloga odlučuje o uklanjanju „istovrsnih informacija ” stoga treba poštovati načelo pravne sigurnosti i jamčiti da su učinci tog naloga jasni, precizni i predvidivi. Pritom taj sud treba odvagnuti predmetna temeljna prava i uzeti u obzir načelo proporcionalnosti.

72. Ne dovodeći u pitanje ta razmatranja, ponovno na temelju presude L'Oréal i dr.[28] smatram da se davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju *a fortiori* može obvezati da pronađe istovrsne informacije kao što je ona koja je kvalificirana kao protuzakonita, koje potječu od istog korisnika. U tom bi slučaju valjalo osigurati da taj korisnik ima mogućnost da pred sudom osporava mjere izvršenja koje je donio davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju tijekom izvršenja naloga.

73. Suprotno tomu, pronalaženje istovrsnih informacija kao što je ona koja je kvalificirana kao protuzakonita, koje potječu od drugih korisnika zahtijeva praćenje svih informacija koje su se širile na platformi društvene mreže. Međutim, za razliku od istovjetnih informacija kao što je ona koja je kvalificirana kao protuzakonita, istovrsne informacije kao što su potonje informacije mogu se pronaći samo ako davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju primijeni sofisticirana rješenja. Slijedom toga, ne samo da uloga davatelja usluga koji provodi opće praćenje više ne bi bila neutralna, na način da više ne bi bila tehničke, automatske i pasivne prirode, nego bi taj davatelj usluga, provođenjem oblika cenzure, počeo aktivno pridonositi toj platformi.

74. Osim toga, obvezom pronalaženja istovrsnih informacija kao što je ona koja je kvalificirana kao protuzakonita, koje potječu od svih korisnika ne osigurava se pravedna ravnoteža između zaštite privatnog života i prava osobnosti, odnosno zaštite slobode poduzetništva, kao i slobode izražavanja i informiranja. S jedne strane, traženje i pronalaženje takvih informacija zahtijevalo bi skupa rješenja koja bi trebao razviti i uvesti davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju. S druge strane, primjena tih rješenja dovela bi do cenzure, tako da bi se sloboda izražavanja i informiranja mogla sustavno ograničavati.

75. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem da se na prvo i drugo pitanje, u dijelu u kojem se odnose na osobni i materijalni doseg obveze praćenja, odgovori da članak 15. stavak 1. Direktive 2000/31 treba tumačiti na način da mu se ne protivi to da se davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju, koji upravlja platformom društvene mreže, u okviru naloga obveže da među svim informacijama koje su širili korisnici te platforme traži i pronađe istovjetne informacije kao što je ona koju je sud koji je izdao taj nalog kvalificirao kao protuzakonitu. U okviru takvog naloga, davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju može se obvezati da traži i pronađe istovrsne informacije kao što je ona koja je kvalificirana kao protuzakonita isključivo među informacijama koje je širio korisnik koji je širio i tu informaciju. Sud koji odlučuje o uklanjanju takvih istovrsnih informacija treba jamčiti da su učinci naloga jasni, precizni i predvidivi. Pritom treba odvagnuti predmetna temeljna prava i uzeti u obzir načelo proporcionalnosti.

3. Uklanjanje na svjetskoj razini

a) Uvodne napomene

76. Sada ću razmotriti dvojbe suda koji je uputio zahtjev u pogledu teritorijalnog dosega obveze uklanjanja. Potonje napomene u biti se odnose na pitanje može li se davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju obvezati da ukloni sadržaje koji su kvalificirani kao protuzakoniti na temelju nacionalnog prava države članice ne samo na razini te države članice, nego i na svjetskoj razini.

28 Presuda od 12. srpnja 2011. (C-324/09, EU:C:2011:474)

77. Najprije, točno je da Facebook Ireland upravlja, kao društvo kći društva Facebook, elektroničkom platformom isključivo za korisnike koji se nalaze izvan Sjedinjenih Američkih Država i Kanade. Međutim, čini se da se na temelju te okolnosti ne može isključiti uklanjanje na svjetskoj razini informacija širenih na toj platformi. Naime, Facebook Ireland ne osporava činjenicu da može osigurati takvo uklanjanje na svjetskoj razini.

78. Valja ipak napomenuti da zakonodavac Unije nije uskladio materijalna pravila u području povrede privatnog života i prava osobnosti, uključujući klevetu [29]. K tomu, s obzirom na to da ne postoji konsenzus na razini Unije [30], zakonodavac Unije nije uskladio ni pravila o sukobu zakona u tom području [31]. Stoga, kako bi odlučio u postupcima povezanim s klevetom, svaki sud Unije može primijeniti pravo koje je određeno kao mjerodavno na temelju nacionalnih pravila o sukobu zakona.

79. Situacija iz glavnog postupka *a priori* je različita od one koja je polazišna točka moje analize koja se odnosi na teritorijalni doseg uklanjanja poveznica u rezultatima pretraživača u predmetu Google (Teritorijalni doseg uklanjanja poveznica) [32], na koju se pozivaju Facebook Ireland i latvijska vlada. Taj se predmet odnosi na Direktivu 95/46/EZ [33] kojom se na razini Unije usklađuju određena materijalna pravila koja se odnose na zaštitu podataka. Upravo me činjenica da su pravila u tom području usklađena dovela do zaključka da davatelj usluga treba biti dužan ukloniti rezultate prikazane nastavno na pretragu koja je izvršena ne samo u jednoj državi članici, nego u mjestu koje se nalazi u Uniji [34]. Međutim, u svojem mišljenju u tom predmetu, ne isključujem da mogu postojati situacije u kojima interes Unije zahtijeva primjenu odredbi te direktive izvan područja Unije [35].

80. Slijedom toga, što se tiče klevete, uvođenje u državi članici obveze koja se sastoji od uklanjanja određenih informacija na svjetskoj razini, za sve korisnike neke elektroničke platforme, zbog protuzakonitosti tih informacija utvrđene na temelju mjerodavnog prava dovelo bi do toga da utvrđenje njihove protuzakonitosti proizvodi učinke u drugim državama. Drugim riječima, utvrđenje protuzakonitosti predmetnih informacija proširilo bi se na državna područja tih drugih država. Međutim, nije isključeno da se, u skladu s pravima određenim kao mjerodavnim na temelju nacionalnih pravila o sukobu zakona tih država, ta informacija može smatrati protuzakonitom.

81. Kao što to pokazuje rasprava između zainteresiranih osoba, s jedne strane, oklijevanje da se takvi međunarodni učinci dodijele nalozima proizlazi iz stajališta društva Facebook Ireland, kao i latvijske, portugalske i finske vlade. S druge strane, osim portugalske vlade, čini se da te zainteresirane osobe također imaju dvojbe u pogledu teritorijalnog opsega nadležnosti sudova države članice. Čini se da navedene zainteresirane osobe u biti smatraju da sud države članice ne može, u okviru naloga upućenog davatelju usluga smještaja informacija na poslužitelju, odlučivati o uklanjanju sadržajâ izvan državnog područja te države članice. Stoga valja analizirati ta dva pitanja, odnosno teritorijalni doseg obveze uklanjanja i opseg nadležnosti sudova države članice, pri čemu najprije valja razmotriti pitanje nadležnosti koje u pravilu prethodi pitanju o meritumu.

29 Vidjeti Savin, A., *EU Internet law*, Elgar European Law, Cheltenham – Northampton, 2017., str. 130.

30 Vidjeti Van Calster, G., *European Private International Law*, Hart Publishing, Oxford, Portland, 2016., str. 248. do 251.

31 Vidjeti članak 1. stavak 2. Uredbe (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze („Rim II") (SL 2007., L 199., str. 40.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str. 73.).

32 Pritom upućujem na svoje mišljenje u predmetu Google (Teritorijalni doseg uklanjanja poveznica) (C-507/17, EU:C:2019:15).

33 Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka (SL 1995., L 281, str. 31.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 7., str. 88.)

34 Vidjeti moje mišljenje u predmetu Google (Teritorijalni doseg uklanjanja poveznica) (C-507/17, EU:C:2019:15, t. 47., 55., 76. i 77.).

35 Vidjeti moje mišljenje u predmetu Google (Teritorijalni doseg uklanjanja poveznica) (C-507/17, EU:C:2019:15, t. 62.).

b) Teritorijalni opseg nadležnosti

82. Direktivom 2000/31 ne uređuje se nadležnost za odlučivanje o nalozima. Suprotno tomu, kao što proizlazi iz presude eDate Advertising i dr.[36], u slučaju navodne povrede pravâ osobnosti počinjene objavom sadržaja na internetskoj stranici, osoba koja se smatra oštećenom može pokrenuti postupak pred nadležnim sudovima države članice na temelju Uredbe (EU) br. 1215/2012[37]. Naime, dok pravila o sukobu zakona u području klevete nisu usklađena na razini Unije, to ne vrijedi u pogledu pravila o nadležnosti.

83. U tom pogledu, valja dodati da se pravila o nadležnosti iz Uredbe br. 1215/2012 primjenjuju i na sporove u području uklanjanja objavljenih klevetničkih sadržaja[38]. K tomu, nije važno to što, u ovom slučaju, takav zahtjev nije usmjeren protiv osobe koja je objavila te sadržaje, nego protiv davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju. Uzimajući u obzir ta razmatranja, ne predlažem Sudu da preoblikuje prethodna pitanja jer samo zainteresirane osobe imaju dvojbe o teritorijalnom opsegu nadležnosti. Želim ipak iznijeti nekoliko napomena u tom pogledu.

84. U skladu s presudom eDate Advertising i dr.[39], osoba koja se smatra oštećenom može pokrenuti postupak, među ostalim, pred sudovima države članice u kojoj se nalazi središte njezinih interesa. Ti su sudovi nadležni za odlučivanje o cjelokupnoj prouzročenoj šteti. Čini se da je u ovom slučaju sud pred kojim je tužiteljica pokrenula postupak sud mjesta gdje ona ima središte svojih interesa[40].

85. Točno je da je Sud u presudi eDate Advertising i dr.[41] smatrao da osoba koja se smatra oštećenom može pokrenuti postupak pred sudom, ovisno o mjestu nastanka štete u Uniji, na temelju te cjelokupne štete. Doista, to može podrazumijevati da teritorijalni opseg nadležnosti tog suda ne obuhvaća činjenice koje se odnose na državna područja trećih država. Međutim, to razmatranje zapravo odražava činjenicu da sud, kako bi bio nadležan na temelju Uredbe br. 1215/2012, prema mjestu nastanka štete, treba biti sud države članice. Osim toga, izuzev tog razmatranja, Sud je u toj presudi u više navrata naveo da je taj sud bio nadležan za odlučivanje o cjelokupnoj šteti nastaloj zbog klevete[42].

86. Iz toga zaključujem da, suprotno onomu što tvrde Facebook Ireland kao i latvijska i finska vlada, sud države članice u načelu može odlučivati o uklanjanju sadržajâ izvan državnog područja te države članice, s obzirom na to da je teritorijalni opseg njegove nadležnosti neograničen[43]. Sud države članice može se spriječiti da odlučuje o uklanjanju na svjetskoj razini eventualno zbog pitanja o meritumu, ali ne zbog pitanja nadležnosti.

36 Presuda od 25. listopada 2011. (C-509/09 i C-161/10, EU:C:2011:685, t. 43. i 44.)

37 Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 35, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak, 11., str. 289. i ispravci SL 2014., L 160, str. 40. i SL 2016., L 202, str. 57.)

38 Presuda od 17. listopada 2017., Bolagsupplysningen i Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, t. 44.)

39 Presuda od 25. listopada 2011. (C-509/09 i C-161/10, EU:C:2011:685, t. 48.)

40 Slijedom toga, unatoč činjenici da se od suda koji je uputio zahtjev traži da odluči o privremenoj mjeri, nije potrebno ispitivati posljedice članka 35. Uredbe br. 1215/2012 za teritorijalni opseg nadležnosti i teritorijalni doseg obveze uklanjanja koja je uvedena u okviru naloga.

41 Presuda od 25. listopada 2011. (C-509/09 i C-161/10, EU:C:2011:685, t. 48.)

42 Presuda od 25. listopada 2011., eDate Advertising i dr. (C-509/09 i C-161/10, EU:C:2011:685, t. 48., 51. i 52.). Vidjeti i presudu od 17. listopada 2017., Bolagsupplysningen i Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, t. 38. i 47.) Osim toga, u skladu s tumačenjem pravne teorije iz te presude, sud mjesta gdje osoba ima središe svojih interesa može u cijelom svijetu odlučivati o nastaloj šteti. Vidjeti Mankowski, P., Magnus, U. i Mankowski, P. (ur.), Brussels I bis Regulation – Commentary, Otto Schmidt, Köln, 2016., čl. 7., t. 364. Isto vrijedi u pogledu teritorijalnog opsega opće nadležnosti suda mjesta u kojem tuženik ima domicil. U presudi od 1. ožujka 2005., Owusu (C-281/02, EU:C:2005:120, t. 26.) Sud je smatrao da se Briselska konvencija o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 1972., L 299, str. 32.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 3.) može primijeniti kada tužitelj i tuženik imaju domicil u državi članici, dok je mjesto nastanka spornih činjenica u trećoj državi. Iz toga zaključujem da je, u takvom slučaju, sud mjesta u kojem dužnik ima domicil nadležan za odlučivanje o takvim spornim činjenicama. Vidjeti također Van Calster, G., Luks, C., Extraterritoriality and private international law, Recht in beweging - 19de VRG Alumnidag 2012, MAKLU, Antwerpen – Apeldoorn, 2012., str. 132.

43 Ovdje je stoga riječ o takozvanoj „sveobuhvatnoj" ili „općoj" nadležnosti. Vidjeti Larsen, T. B., „The extent of jurisdiction under the forum delicti rule in European trademark litigation", *Journal of Private International Law*, 2018., sv. 14., br.°3, str. 550. i 551.

87. Sada treba analizirati pitanje međunarodnih učinaka naloga upućenih davateljima usluga smještaja informacija na poslužitelju koje je u ovom slučaju, kao što sam to naveo u točki 81. ovog mišljenja, svedeno na pitanje teritorijalnog dosega obveze uklanjanja.

c) Teritorijalni doseg obveze uklanjanja

88. Najprije valja napomenuti da se, kao što to priznaje finska vlada, člankom 15. stavkom 1. Direktive 2000/31 ne uređuju teritorijalni učinci naloga upućenih davateljima usluga informacijskog društva. K tomu, pod uvjetom da se ispune zahtjevi propisani Direktivom 2000/31, obveze uklanjanja koje su za te davatelje usluga uvedene u okviru naloga obuhvaćene su nacionalnim pravom.

89. Nadalje, s obzirom na to da ne postoje propisi Unije u području povrede privatnog života i prava osobnosti, teško je opravdati teritorijalne učinke naloga pozivanjem na zaštitu temeljnih prava zajamčenih u člancima 1., 7. i 8. Povelje. Naime, područje primjene Povelje izjednačeno je s područjem primjene prava Unije, a ne obrnuto [44], te se u ovom slučaju meritum tužbe ne temelji na pravu Unije.

90. U tom pogledu valja napomenuti da se ne čini da se tužiteljica poziva na prava u području zaštite osobnih podataka i da ne prigovara društvu Facebook Ireland da je protuzakonito „obradio" njezine podatke, s obzirom na to da se njezin zahtjev temelji na općim odredbama građanskog prava. Osim toga, sud koji je uputio zahtjev ne upućuje na pravne instrumente prava Unije koji su relevantni u tom području. Upućuje samo na Direktivu 2000/31. Međutim, iz članka 1. stavka 5. točke (b) te direktive proizlazi da se ona ne primjenjuje na pitanja vezana uz usluge informacijskog društva koje pokrivaju direktive koje se odnose na zaštitu osobnih podataka.

91. Naposljetku, ako se iz Uredbe br. 1215/2012 mogu izvesti zaključci u pogledu učinaka koje nalozi proizvode u državama članicama, to nije slučaj u pogledu učinaka koji se proizvode izvan Unije. Naime, tom se uredbom ne zahtijeva da nalog koji je izdao sud države članice proizvodi učinke i u trećoj državi. Štoviše, činjenica da je sud nadležan za odlučivanje o meritumu na temelju pravila nadležnosti prava Unije ne podrazumijeva da on pritom primjenjuje isključivo materijalna pravila koja su obuhvaćena područjem primjene prava Unije i stoga Povelje.

92. Iz tih razloga, u pogledu pitanja međunarodnih učinaka naloga kojim se uvodi obveza uklanjanja kao i pitanja teritorijalnog dosega takve obveze treba provesti analizu ne s obzirom na pravo Unije, nego, među ostalim, s obzirom na međunarodno javno i privatno pravo koje nije usklađeno na razini Unije [45]. Naime, ništa ne upućuje na to da situacija koja je predmet glavnog postupka može biti obuhvaćena područjem primjene prava Unije i stoga pravila međunarodnog prava koja imaju utjecaj na tumačenje prava Unije [46].

93. Slijedom toga, što se tiče teritorijalnog dosega obveze uklanjanja koja je uvedena za davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju u okviru naloga, valja smatrati da potonja obveza nije uređena ni člankom 15. stavkom 1. Direktive 2000/31 ni nijednom drugom odredbom te direktive i da se stoga toj odredbi ne protivi to da se davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju obveže da na svjetskoj razini ukloni informacije koje su se širile na platformi društvene mreže. Osim toga, navedeni teritorijalni doseg nije uređen ni pravom Unije jer se u ovom slučaju tužiteljičina tužba ne temelji na tom pravu.

44 Vidjeti presudu od 26. veljače 2013., Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, t. 19.). Vidjeti i moje mišljenje u predmetu Google (Teritorijalni doseg uklanjanja poveznica) (C-507/17, EU:C:2019:15, t. 55.).

45 Što se tiče međunarodnih učinaka sudskih odluka, ponekad je teško razgraničiti međunarodno javno i privatno pravo. Vidjeti Maier, H. G., „Extraterritorial Jurisdiction at a Crossroads: An Intersection between Public and Private International Law", *The American Journal of International Law*, sv. 76., br.°2, str. 280.; Svantesson, D. J. B., *Solving the Internet Jurisdiction Puzzle*, Oxford University Press, Oxford, 2017., str. 40.

46 Vidjeti u tom smislu rješenje od 12. srpnja 2012., Currà i dr. (C-466/11, EU:C:2012:465, t. 19.).

94. S obzirom na prethodno navedeno, radi potpunosti i u slučaju da Sud ne prihvati moj prijedlog, iznijet ću nekoliko dodatnih napomena u pogledu uklanjanja na svjetskoj razini informacija koje su se širile na platformi društvene mreže.

95. Na temelju međunarodnog prava nije isključeno da nalog može proizvoditi takozvane „međunarodne" učinke [47]. Međutim, kao što sam to naveo u točki 80. ovog mišljenja, takav pristup doveo bi do toga da se utvrđenje protuzakonitosti predmetnih informacija proširi na državna područja drugih država članica, neovisno o tome jesu li te informacije protuzakonite na temelju prava koje je određeno kao mjerodavno u skladu s pravilima o sukobu zakona u tim državama članicama.

96. Isto tako, moglo bi se tvrditi da je Sud već prešutno prihvatio takav pristup u presudi Bolagsupplysningen i Ilsjan [48]. Točno je da Sud u toj presudi uopće nije odlučivao o pravu primjenjivom na zahtjev za uklanjanje objavljenih sadržaja. Međutim, Sud je odlučio da, s obzirom na *sveprisutnu narav sadržaja objavljenih na nekoj internetskoj stranici* te činjenicu da je *doseg njihove objave načelno neograničen*, zahtjev za, među ostalim, uklanjanje takvih sadržaja treba podnijeti sudu nadležnom za odlučivanje o cjelokupnom zahtjevu za naknadu štete. Smatram da bi pritom taj sud primijenio pravo ili prava koja su određena kao mjerodavna na temelju pravila o sukobu zakona [49]. Ne može se isključiti da bi sud države članice u tom kontekstu primijenio samo jedno pravo koje je određeno kao mjerodavno.

97. Međutim, ako takav sud ne bi mogao odlučiti o uklanjanju sadržaja objavljenih na svjetskoj razini, postavlja se stoga pitanje koji je sud primjereniji za odlučivanje o takvom uklanjanju. Naime, svaki bi sud bio suočen s nepovoljnostima opisanim u prethodnoj točki. K tomu, treba li zahtijevati od podnositelja zahtjeva da, unatoč tim praktičnim poteškoćama, dokaže da je informacija koja je kvalificirana kao protuzakonita, u skladu s pravom koje je određeno kao mjerodavno na temelju pravila o sukobu zakona države članice u kojoj je podnesen zahtjev, protuzakonita u skladu sa svim pravima koja bi se mogla primijeniti?

98. Čak i kad bi se priznalo da razmatranja koja se odnose na teritorijalnost zaštite koja proizlazi iz materijalnih pravila u području povrede privatnog života i prava osobnosti nisu prepreka takvom zahtjevu, valja još uzeti u obzir temeljna prava koja su priznata na svjetskoj razini.

99. Naime, kao što sam to naveo u drukčijem kontekstu, zakonit interes javnosti za pristup informacijama neizbježno se mijenja ovisno o zemljopisnom položaju, od jedne treće države do druge [50]. Stoga, što se tiče uklanjanja na svjetskoj razini, postojala bi opasnost da se njegovom provedbom spriječi osobe s domicilom u drugim državama različitim od one u kojoj je sjedište suda pred kojim je pokrenut postupak da pristupe informaciji.

100. Zaključno, iz prethodnih razmatranja proizlazi da sud države članice u teoriji može odlučivati o uklanjanju na svjetskoj razini informacija koje se šire internetom. Međutim, zbog razlika koje postoje između, s jedne strane, nacionalnih prava i, s druge strane, zaštite privatnog života i prava osobnosti predviđene potonjim pravima i kako bi se poštovala široko rasprostranjena temeljna prava, takav sud zapravo treba zauzeti stav samoograničavanja. Stoga, uz poštovanje međunarodne učtivosti [51], na koju se poziva portugalska vlada, taj sud treba, koliko je to moguće, ograničiti međunarodne učinke svojih

47 Vidjeti Douglas, M., „Extraterritorial injunctions affecting the internet", *Journal of Equity* 2018, sv. 12., str. 48.; Riordan, J., *The Liability of Internet Intermediaries*, Oxford University Press, Oxford, 2011., str. 418.

48 Presuda od 17. listopada 2017. (C-194/16, EU:C:2017:766, t. 44.)

49 Vidjeti također što se tiče posljedica te presude Lundstedt, L., „Putting Right Holders in the Centre: Bolagsupplysningen and Ilsjan (C-194/16): What Does It Mean for International Jurisdiction over Transborder Intellectual Property Infringement Disputes?", *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 2018., sv. 49., br.°9, str. 1030., i Svantesson, D. J. B., „European Union Claims of Jurisdiction over the Internet – an Analysis of Three Recent Key Developments", *Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law*, 2018., sv. 9., br.°2, str. 122., t. 59.

50 Vidjeti moje mišljenje u predmetu Google (Teritorijalni doseg uklanjanja poveznica) (C-507/17, EU:C:2019:15, t. 60.).

51 Vidjeti osobito o praktičnim posljedicama te međunarodne učtivosti, Maier, H. G., *op. cit.*, str. 283.

naloga u području povrede privatnog života i prava osobnosti [52]. Provedba obveze uklanjanja ne smije prekoračivati ono što je nužno za ostvarenje zaštite oštećene osobe. Stoga, umjesto da ukloni sadržaj, navedeni sud može, ovisno o slučaju, naložiti da se onemogući pristup tim informacijama s pomoću geografskog blokiranja.

101. Ta se razmatranja ne mogu dovesti u pitanje tužiteljičinim argumentom prema kojem se geografsko blokiranje protuzakonitih informacija može lako zaobići *proxy* poslužiteljem ili drugim sredstvima.

102. Preuzimam razmatranje izneseno u kontekstu situacija koje su obuhvaćene pravom Unije: zaštitu privatnog života i prava osobnosti nije potrebno osigurati na apsolutan način, nego odvagnuti sa zaštitom drugih temeljnih prava [53]. Valja stoga izbjeći pretjerane mjere kojima se zanemaruje zadaća osiguravanja pravedne ravnoteže između različitih temeljnih prava [54].

103. Ne dovodeći u pitanje prethodne dodatne napomene, u pogledu teritorijalnog dosega obveze uklanjanja zadržat ću stajalište koje sam iznio u točki 93. ovog mišljenja.

B. Treće prethodno pitanje

104. Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev želi znati protivi li se članku 15. Direktive 2000/31 to da se davatelju usluga smještaja informacija na poslužitelju uputi nalog kojim ga se obvezuje da ukloni sa svoje platforme istovrsne informacije kao što su one koje su proglašene protuzakonitim u okviru sudskog postupka nakon što je saznao za te informacije.

105. Tužiteljica te austrijska, latvijska, portugalska i finska vlada u biti smatraju da članak 15. stavak 1. Direktive 2000/31 nije prepreka tomu da se davatelju usluga smještaja informacija na poslužitelju naloži da ukloni istovrsne informacije kao što su one koje su proglašene protuzakonitim, kada je za njih saznao. Uzimajući u obzir njegovu analizu prvog pitanja, Facebook Ireland smatra da nije potrebno odgovoriti na treće pitanje.

106. Slažem se sa stajalištem koje su u biti iznijele tužiteljica i sve vlade.

107. Naime, s obzirom na to da obveza uklanjanja ne podrazumijeva opće praćenje informacija koje je pohranio davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju, nego proizlazi iz saznanja koje je posljedica obavijesti koju je dostavila dotična osoba ili treća strana, nije povrijeđena zabrana predviđena u članku 15. stavku 1. Direktive 2000/31.

108. Slijedom toga, predlažem da se na treće prethodno pitanje odgovori da članak 15. stavak 1. Direktive 2000/31 treba tumačiti na način da mu se ne protivi to da se davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju obveže da ukloni istovrsne informacije kao što je to ona koja je kvalificirana kao protuzakonita ako obveza uklanjanja ne podrazumijeva opće praćenje pohranjenih informacija, nego proizlazi iz saznanja koje je posljedica obavijesti koju su dostavili dotična osoba, treća strana ili neki drugi izvor.

52 Vidjeti pravnu teoriju navedenu u bilješci 47. Vidjeti također, u kontekstima vrlo različitima od onog u ovom predmetu, Scott, J., „The New EU ‚Extraterritoriality'", *Common Market Law Review*, 2014., sv. 51., br.°5, str. 1378.

53 Vidjeti po analogiji u pogledu odvagivanja prava intelektualnog vlasništva i prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života, zajamčenog u članku 7. Povelje, presudu od 18. listopada 2018., Bastei Lübbe (C-149/17, EU:C:2018:841, t. 44. do 47.). Vidjeti i moje mišljenje u predmetu Bastei Lübbe (C-149/17, EU:C:2018:400, t. 37. do 39.).

54 Vidjeti u tom smislu što se tiče zaštite intelektualnog vlasništva presudu od 27. ožujka 2014., UPC Telekabel Wien (C-314/12, EU:C:2014:192, t. 58. do 63.). Vidjeti i mišljenje nezavisnog odvjetnika P. Cruza Villalóna u predmetu UPC Telekabel Wien (C-314/12, EU:C:2013:781, t. 99. do 101.), kao i moje mišljenje u predmetu Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:99, t. 69. do 72.).

VI. Zaključak

109. S obzirom na sva prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je uputio Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija) odgovori na sljedeći način:

1. Članak 15. stavak 1. Direktive 2000/31/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebno elektroničke trgovine (Direktiva o elektroničkoj trgovini) treba tumačiti na način da mu se ne protivi to da se davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju koji upravlja platformom društvene mreže u okviru naloga obveže da među svim informacijama koje su proširili korisnici te platforme traži i pronađe istovjetne informacije kao što je ona koju je sud koji je izdao taj nalog kvalificirao kao protuzakonitu. U okviru takvog naloga, davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju može se obvezati da istovrsne informacije kao što je ona koja je kvalificirana kao protuzakonita traži i pronađe isključivo među informacijama koje je širio korisnik koji je širio i tu informaciju. Sud koji odlučuje o uklanjanju takvih istovrsnih informacija treba jamčiti da su učinci naloga jasni, precizni i predvidivi. Pritom treba odvagnuti predmetna temeljna prava i uzeti u obzir načelo proporcionalnosti.

2. Što se tiče teritorijalnog dosega obveze uklanjanja koja je u okviru naloga uvedena za davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju, valja smatrati da potonja obveza nije uređena ni člankom 15. stavkom 1. Direktive 2000/31 ni nijednom drugom odredbom te direktive i da se stoga toj odredbi ne protivi to da se davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju obveže da na svjetskoj razini ukloni informacije koje su se širile na platformi društvene mreže. Osim toga, navedeni teritorijalni doseg nije uređen ni pravom Unije jer se u ovom slučaju tužiteljičina tužba ne temelji na potonjem pravu.

3. Članak 15. stavak 1. Direktive 2000/31 treba tumačiti na način da mu se ne protivi to da se davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju obveže da ukloni istovrsne informacije kao što je to ona koja je kvalificirana kao protuzakonita ako obveza uklanjanja ne podrazumijeva opće praćenje pohranjenih informacija, nego proizlazi iz saznanja koje je posljedica obavijesti koju su dostavili dotična osoba, treća strana ili neki drugi izvor.